

Valintaesitys maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön käsittelyyn

Hankkeen julkinen nimi	Nuorten vankien yhdenvertaisen osallisuuden tukeminen kielellisten vaikeuksien tunnistamisen ja kuntoutuksen kautta
Hakemusnumero	R-01272
Valintakokouksen päivämäärä	Uudenmaan MYRS 8.3.2024 Kanta-Hämeen MYRS 25.1.2024 Kanta-Hämeen MYR 12.2.2024
Hakijan virallinen nimi	Helsingin yliopisto (204711)
Osatoteuttajat	Suomen Humanistinen Ammattikorkeakoulu Oy (204712)
Toimintalinja	4 Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi
Erityistavoite	4.3 Yhdenvertaiseen osallisuuteen
Alkamispäivämäärä	1.3.2024
Päätymispäivämäärä	28.2.2027

Hakijan esittämä kuvaus hankkeen sisällöstä

Nuorten syrjäytyminen on tunnistettu merkittäväksi yhteiskunnalliseksi haasteeksi. Puheen, kielen ja kommunikaation vaikeudet lisäävät syrjäytymisriskiä heikentämällä nuoren mahdollisuuksia kouluttautumiseen, työmarkkinoille siirtymiseen sekä yhteiskuntaan kiinnittymiseen. Rikostuomio on tunnistettu yhdeksi tärkeistä syrjäytymisen indikaattoreista, ja se kasvattaa syrjäytymisriskin kolminkertaiseksi. **Jopa 60 %:lla nuorista rikosentekijöistä on kehityksellinen kielihäiriö**, joka aiheuttaa esteitä koulutuksesta sekä työtehtävistä suoriutumiseen ja tuottaa haasteita tasa-arvoiselle osallistumiselle ja osallisuudelle yhteiskunnassa. **Se vaikeuttaa osallistumista myös kaikkiin niihin rikosseuraamusprosessin vaiheisiin, joissa keskeisenä toimintamuotona on vuorovaikutus ja keskustelu.** Vankila-aikana tällaisia ovat mm. päihdekuntoutus ja uusintarikollisuutta vähentävät toimintaohjelmat.

Hankkeessa kehitetään rikosseuraamusalalle uusia ratkaisuja tukemaan kehityksellisen kielihäiriön omaavien rikostaustaisten nuorten toimijuutta ja osallisuutta kuntouttamalla tämän sosiaalisesti uhatuimman ryhmän kommunikaatiotaitoja. **Paremmat kommunikaatiotaidot lisäävät nuorten sosiaalista yhdenvertaisuutta, etenemistä kohti koulutusta ja/tai työelämää sekä auttavat torjumaan eriarvoisuutta, syrjäytymistä ja uusintarikollisuutta.**

Hankkeessa tuotetaan erityistä ja uutta lisäarvoa vankilahenkilöstölle kohdennetun verkkokoulutusohjelman avulla, jolla lisätään sekä tietoisuutta kehityksellisestä kielihäiriöstä että henkilöstön vuorovaikutuksellista osaamista. Lisäämällä henkilöstön osaamista voidaan nuorten rikosura saada katkaistua puuttamalla vuorovaikutuksen haasteisiin ja tukemalla nuorten kommunikaatiotaitoja rikosseuraamusprosessin eri vaiheissa. Työn tuloksellisuuden kautta myös **henkilöstön työssäjaksaminen ja sitoutuminen nuorten kanssa työskentelyyn paranee.** Verkkokoulutusohjelmaa voivat hyödyntää myös

rikostaustaiset nuoret perheineen ja heidän kanssaan toimivat **järjestöt**, oppilaitokset, vankiterveydenhuolto ja vankien työtoimintaa sekä yhdyskuntapalvelua järjestävät tahot.

Suomessa ei ole saatavilla puheterapiaa missään rikosseuraamusprosessin vaiheessa, eikä esimerkiksi vankiloissa ole käytössä yhdessä sovittuja menetelmiä vuorovaikutushaasteiden havaitsemiseksi ja kuntoutuksen järjestämiseksi sitä tarvitseville. Näitä tarpeita vastaamaan hankkeessa tuotetaan

1. Nuorille, alle 30-vuotiaille, vangeille alkukartoituksen perusteella **tarkempi kielellisten taitojen arviointi ja osalle vangeista lyhytjaksoinen puheterapiakuntoutus.**
2. Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon käyttöön kumppanuuteen pohjautuvat **toimintamallit siitä, miten nuorten vankien toimintakykyä ja etenemistä kohti koulutusta ja/tai työelämää voidaan puheterapian avulla edistää vankeusaikana ja sen jälkeen** Kelan vaativaan lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvana puheterapiana.
3. **Selvitys rikostaustaisten nuorten kielellisten vaikeuksien laadusta ja vaikeusasteesta.**
4. **Rikosseuraamusalalle tarkoitettu verkkokoulutusohjelma**, joka tukee kehityksellisestä kielihäiriöstä johtuvien ja kommunikaatiota edistävien vuorovaikutuskeinojen juurtumista vankilaympäristöön.
5. Vankilahenkilöstön ja hankkeeseen osallistuneiden vankien parissa tehdään **selvitys, jossa arvioidaan osahankkeiden vaikuttavuutta** a) henkilöstön ja vankien vuorovaikutukseen, jossa kielihäiriö aiheuttaa kommunikaatiohaasteita ja b) miten hanketoimenpiteet ovat edistäneet vankien sitoutumista koulutukseen, työelämään sekä muihin yhteiskuntaan integroitumista tukeviin kuntoutusohjelmiin.
6. **Selvitys tutkimuslähtöisten sosiaalisten innovaatioiden tunnistamisesta, arvioinnista ja käyttöönotosta** liittyen hankkeen teemoihin

Hanke tukee osattomuuden ja kielellisen syrjäytymisen ehkäisyä, vahvistaa heikoimmassa työmarkkina-asemassa sekä suurimmassa huono-osaisuus- ja syrjäytymisriskissä olevien rikostaustaisten nuorten aktiivista toimijuutta, mahdollisuutta koulutukseen sekä siirtymistä työmarkkinoille.

Lisätietoja hakemuksesta

Helsingin yliopisto (pää toteuttaja) hakee 328 865 € (75 %) rahoitusta, omarahoitusosuus on 109 621 € (25 %). Määrällinen tavoite 320 henkilöä.

Suomen Humanistinen Ammattikorkeakoulu (osatoteuttaja) hakee 119 421 € (75 %) rahoitusta, omarahoitusosuus on 39 807 € (25 %). Määrällinen tavoite on 230 henkilöä.

Hankkeen alueella toimivat Helsingin, Suomenlinnan, Vantaan, Jokelan, Keravan, Riihimäen, Hämeenlinnan ja Vanajan vankilat.

Hankkeessa muokataan suomalaisen ympäristöön sopivaksi vapaaseen käyttöön tuleva verkkokoulutusohjelma The Box: Communication Help in the Justice System. Royal College of Speech and Language Therapists on ollut kehittämässä ohjelmaa 2010-luvulta lähtien. Englanninkielinen ohjelma on käytössä 17 maassa ja sen on havaittu helpottaneen rikosseuraamusasioiden parissa toimivien asiantuntijoiden työntekoa, ja rikosseuraamusasiakkaille hyöty on näyttäytynyt parempana ymmärretyksi tulemisena, turhautumisen vähenemisenä ja tarvittavan tuen saamisena.

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Hankkeen kustannusarvio yhteensä	597 714 €
Hankkeen rahoitussuunnitelma yhteensä	597 714 €
Hankkeelle esitetty tuen enimmäismäärä	448 286 € (75 %)

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hanke on ohjelma-asiakirjan mukainen ja rahoituskelpoinen ja se täyttää yleiset valintakriteerit. Hanke tukee Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue ja rakennepolitiikan ohjelman erityistavoitetta 4.3 Yhdenvertaiseen osallisuuteen. Hanke ohjelman mukaisesti rakentaa uutta osaamista ehkäisemään syrjäytymistä, edistämään osallisuutta, aktiivista toimijuutta sekä kouluttautumista ja työllistymismahdollisuuksia. Hankkeen toimet kohdentuvat merkittävässä huono-osaisuusriskissä oleviin rikostaustaisiin nuoriin. Hankkeessa myös lisätään osaamista ja mahdollistetaan jatkuvaa oppimista rikosseuraamusosalalla työskenteleville ammattilaisille. Hankkeen toiminta osuu parhaiten tukitoimiluokkiin 153: keinot heikommassa asemassa olevien henkilöiden yhteiskuntaan integroimiseksi ja uudelleen työllistämiseksi ja 154: toimenpiteet, joilla parannetaan marginalisoituneiden ryhmien, kuten romanien, koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia ja edistetään heidän sosiaalista osallisuuttaan.

Hankkeen toimia ei ole Suomessa aiemmin edistetty. Hankeen myötä mahdollistuu **systemaattisen mallin juurruttaminen, rikosseuraamusosalalla työskentelevien osaamisen edistäminen** sekä rikostaustaisten **nuorten kielellisten vaikeuksien tunnistaminen ja kuntoutus**. Hankkeen toimenpiteet kohdistetaan yhteensä **550 henkilöön**. Puheterapeutti suorittaa **tarkemman logopedisen tarvearvioinnin 40–45 nuorelle** vangille ja noin **20–25 vankia osallistuu** rangaistusajan puitteissa noin 20 käyntikerran **yksilölliseen puheterapiajaksoon**.

Hanke sai kaikissa erityisten valintakriteerien mukaisessa arvioinnissa kauttaaltaan erinomaiset pisteet. Etenkin kohderyhmä ja hankkeen uutuusarvo sekä horisontaaliset valintaperusteet nousivat arvioinnissa esiin. Hanke kohdentuu erityisessä haavoittuvassa asemassa oleviin, nuoriin vankeihin, ja edistää uudenlaisia ratkaisuja, joita Suomessa ei ole aiemmin toteutettu. Vankien puhe- ja lukihäiriöiden tunnistaminen ja hoitaminen on uusi näkökulma kohderyhmän syrjinnän ehkäisyssä. Hanke myös edistää sukupuolten tasa-arvoa keskittymällä miehiin, jotka ovat vankien enemmistöä ja myös kärsivät kehityksellisistä kielihäiriöistä naisia useammin. Alueiden hankkeeseen liittyvät kommentit on otettu huomioon.

Loppuyhteenveto: Hankehakemus sai pisteitä 33/42. Hanke pärjäsi vertailussa muiden samassa haussa saapuneiden hakemusten kanssa hyvin ja se esitetään rahoitettavaksi.

Ratkaisun perustelut ja jatkotoimenpiteet

Yleiset arviointikriteerit 18.12.2023 Hämeen ELY-keskuksen arviointiryhmän kokouksessa.
Asiantuntijoiden lausuntokierros 19.12.–10.1.2024.
Erityiset arviointikriteerit 16.1.2024 Hämeen ELY-keskuksen arviointiryhmän kokouksessa.

Esitetään rahoitettavaksi Uudenmaan ja Kanta-Hämeen maakuntien kehitysistä suhteella 60 %-40 % Uudenmaan osuus on 268 972 € ja Kanta-Hämeen 179 314 €. Hankkeen toimenpiteet painotuvat Uudenmaan alueelle, jossa sijaitsee useampi vankila.

Rahoittaja puoltaa hakemuksen hyväksymistä

Kyllä.